

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Екологічний факультет

Кафедра іхтіології та зоології

ЕКОНОМІКА РИБОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

Методичні вказівки для виконання практичних занять здобувачами

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності

207 «Водні біоресурси та аквакультура»

Біла Церква

2022

УДК 330.1:639.3(076)

Рекомендовано до друку Науково-
методичною комісією БНАУ
(Протокол № 6 від 07.04.2022 р.)

Економіка рибогосподарської галузі: методичні вказівки для виконання практичних занять здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура» / Укладачі: Н.М. Присяжнюк, Н.Є. Гриневич, О.А. Хом'як, А.О. Слюсаренко, А.М. Трофимчук, В.С. Жарчинська. Біла Церква, 2022. 23 с.

Рецензент:

О.А. Олешко, кандидат с.-г. наук, завідувач кафедри аквакультури та прикладної гідробіології БНАУ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ТЕМА 1. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОСНОВНА ЛАНКА РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	6
ТЕМА 2. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ В РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	7
ТЕМА 3. ОСНОВНІ ФОНДИ ТА ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	10
ТЕМА 4. КАПІТАЛЬНІ ВКЛАДЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	13
ТЕМА 5. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	14
ТЕМА 6. ЦІНИ ТА ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.	17
ТЕМА 7. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	20
ЛІТЕРАТУРА	22

ВСТУП

В економіці України діють аграрні формування ринкового типу – фермерські господарства, господарські товариства, приватні підприємства, виробничі сільськогосподарські кооперативи, проводиться державою стимулювання підприємницької діяльності, удосконалюється законодавство з питань регулювання економіки, переходить на вищий рівень інтеграція економіки України у світовий ринок – все це впливає на розвиток виробництва в усіх сферах економіки, в тому числі і в сільському господарстві.

В зв'язку з цим в методичних рекомендаціях чільне місце відведено дослідженню економічних ресурсів підприємства, ефективності їх використання. Серед них визначальне місце займають земельні та трудові ресурси, основні і оборотні засоби підприємств. Актуальними є питання оцінки економічних результатів, ефективності діяльності підприємства, його конкурентоспроможності, інтенсивності діяльності. Сучасні спеціалісти мають досконало володіти економічними методами оцінювання результативності та ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Мета вивчення дисципліни формування знань з основних розділів прикладної економіки, організації та результативності господарювання на рівні первинної ланки виробництва продукції аквакультури.

Завдання вивчення дисципліни є вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств.

Предмет дисципліни – форми і методи господарювання підприємств з виробництва продукції аквакультури.

ТЕМА 1. ПІДПРИЄМСТВО ЯК ОСНОВНА ЛАНКА РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Підприємства відіграють вирішальну роль у формуванні державного і місцевих бюджетів, оскільки є об'єктом оподаткування. Тому держава, місцеві органи влади зацікавлені в ефективній роботі підприємств, зростанні прибутків, створюючи для цього через законодавчі акти необхідні умови.

Завдання 1.

Порівняйте в динаміці показники господарської та фінансово-економічної діяльності, які є результатом взаємодії підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища: споживачами, банківськими та іншими кредитними установами, державними органами.

Методика виконання.

Аналіз результатів взаємодії підприємства зі споживачами характеризує реалізація основних видів продукції, особливо тих надходження від яких має найбільшу питому вагу в загальній грошовій виручці підприємства.

Для порівняння темпів зростання (зниження) обсягу реалізації окремих видів продукції в натуральному і вартісному виразах, визначимо коефіцієнт випередження (темп зростання обсягу продажу у вартісному виразі ділиться на темп зростання обсягу продажу в натурі). Якщо цей коефіцієнт більше одиниці, то це свідчить про зростання попиту на товар і ціни реалізації.

Таблиця 1

Реалізація основних видів продукції в господарстві

Вид продукції	Реалізовано продукції, ц			Грошова виручка від реалізації продукції, тис. грн.		
	20__	20__	20__ у % до 20__	20__	20__	20__ у % до 20__
Зернові, всього						
Соняшник						
Ріпак						
Овочі						
Молоко						
Продукція аквакультури						

Завдання 2.

Здійснити оцінку стану підприємства за допомогою індексу Альтмана з погляду можливості його банкрутства.

Методика виконання.

Індекс Альтмана (Z) розраховується за формулою:

$$Z = 3,3K_1 + 1,0K_2 + 0,6K_3 + 1,4K_4 + 1,2K_5,$$

де K_1 – норма прибутку на авансований капітал.

K_1 – це ділення прибутку від звичайної діяльності до оподаткування на авансований капітал підприємства;

K_2 – віддача авансованого капіталу за товарною продукцією.

K_2 – це ділення товарної продукції на величину цього капіталу (активи);

K_3 – коефіцієнт фінансового лівериджу.

K_3 – це ділення позичкового капіталу на власний капітал;

K_4 – величина реінвестованого прибутку на авансований капітал.

K_4 – це ділення прибутку підприємства, що направлений на збільшення статутного капіталу підприємства, а також його резервного капіталу на активи підприємства;

K_5 – питома вага власних оборотних засобів в авансованому капіталі.

K_5 – це ділення власних оборотних засобів на авансований капітал підприємства.

Коефіцієнти 3,3; 1,0; 0,6; 1,4; 1,2 є коефіцієнтами зважування, що відображають «вагу» (значущість) кожного з показників у формуванні величини показника Z .

При цьому фактичне значення індексу Альтмана порівнюють з його критичним значенням, яке становить 2,675. Якщо $Z_{\text{факт.}} < 2,675$, то є реальна загроза банкрутства підприємства. За умови, що $Z_{\text{факт.}} \geq Z_{\text{крит.}}$, фінансово-економічний стан підприємства задовільний. Слід зазначити, що така оцінка є орієнтовною, оскільки коефіцієнти при економічних показниках індексу розраховані Альтманом в іншому ринковому середовищі і для інших типів підприємств.

ТЕМА 2. ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ В РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Рівень продуктивності праці визначають системою основних і додаткових показників. Перші відображають співвідношення між кількістю продукції і робочим часом, затраченим на їх виробництво. Другі характеризують співвідношення обсягу виконаних робіт і конкретних затрат праці.

Під продуктивністю праці розуміють здатність конкретної праці виробляти за одиницю робочого часу певну кількість продукції. Основні показники, в залежності від способу виміру виробленої продукції, поділяються на натуральні і вартісні.

За допомогою вартісних показників визначають рівень продуктивності праці в галузях, які виробляють однорідну продукцію. Розраховують такі натуральні показники продуктивності праці: обсяг виробленої продукції (ц, кг, шт.) з

розрахунку на 1 люд.-год., на середньорічного робітника. Вартісними показниками продуктивності праці є: вартість всієї валової продукції сільського господарства (грн.) з розрахунку на 1 люд.-год., затрачену в галузці або в цілому по господарству; з розрахунку на середньорічного робітника. Всі наведені основні показники продуктивності праці розраховуються тільки в кінці року, коли є остаточні дані про обсяг валової продукції та про затрати праці на її виробництво.

Додаткові показники продуктивності праці характеризують затрати праці на виконання певного обсягу робіт (обсяг виконаної роботи за робочий день чи годину, кількість обслуговуваних тварин тощо). Дані показники мають важливе значення для здійснення контролю за рівнем продуктивності праці при виконанні різних технологічних процесів протягом року.

Завдання 1.

Визначити рівень продуктивності праці та зробити висновки (табл. 2, 3).

Таблиця 2

Динаміка продуктивності та оплати праці

Показник продуктивності праці	Рік		20__ у % до 20__
	20__	20__	
1. Виручка від реалізації, тис. грн			
2. Середньооблікова чисельність працівників, осіб			
3. Відпрацьовано людино-годин			
4. Одержано всього рибопродукції, тонн			
у т.ч. товарної риби, тонн			
5. Вартість товарної продукції на			
1 працівника, грн			
1 людино-годину, грн			
6. Одержано всього рибопродукції з розрахунку на:			
1 працівника, кг			
1 людино-годину, кг			
у т. ч. товарної риби на			
1 працівника, кг			
1 людино-годину, кг			
7. Трудомісткість (затрати часу на 1 кг товарної риби), людино-годин			
8. Середньомісячна заробітна плата 1 працівника, грн			

Для характеристики продуктивності праці в сільському господарстві використовують ряд показників. Основні з них такі:

А) кількість продукції, виробленої за одиницю робочого часу (люд.-год., люд.-день) визначається за формулою:

$$Пп = \frac{ВП}{t}$$

де, Пп – продуктивність праці;

t – час, затрачений на виробництво продукції;

ВП – кількість виробленої продукції (в натуральному чи грошовому вираженні);

Б) кількість часу, затраченого на виробництво продукції (трудомісткість виробництва - Т), визначається рівнянням

$$T = \frac{t}{ВП}$$

В) обсяг валової продукції, виробленої на середньорічного робітника, визначається формулою:

$$П_{п} = \frac{ВП}{СР}$$

де, СР – середньорічна кількість працівників

Таблиця 3

Рівень річної продуктивності праці

Показники	20__	20__	20__ в % до 20__
Валова продукція в порівняних цінах - всього, тис. грн.			
в т.ч. рослинництва			
тваринництва			
Затрати праці – всього, тис. люд.-год.			
в т.ч. рослинництва			
тваринництва			
Вироблено за 1 люд.-год. – всього, грн.			
в т.ч. рослинництва			
тваринництва			
Середньорічна кількість працівників зайнятих в сільському господарстві, чол.			
Вироблено продукції на 1 середньорічного працівника за рік – всього, грн.			

в т.ч. рослинництві			
тваринництві			

Висновки:

ТЕМА 3. ОСНОВНИЙ ТА ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Завдання 1.

Визначити фондозабезпеченість і фондозброєність (табл. 4).

Основні фонди – економічна форма сукупності матеріально-речових цінностей, що діють протягом тривалого часу як знаряддя праці.

Засоби виробництва та виробничі фонди в економічному розумінні різняться між собою. Засоби виробництва – це матеріально-речові елементи виробничого процесу. Виробничі фонди – грошовий вираз вартості засобів виробництва.

Таблиця 4

Фондозабезпеченість і фондозброєність праці

Показники	20__		20__		20__ у % до 20__
	Вартість	%	Вартість	%	
Середньорічна вартість основних фондів – всього, тис. грн.		100		100	
в т.ч. виробничі: с.-г. призначення					
інших галузей					
Невиробничі					
Капіталооснащеність		X		X	
Капіталоозброєність		X		X	

Висновки:

Основні засоби обліковують у натуральному і вартісному вираженні. Вартісна оцінка дає змогу визначити загальний обсяг і структуру основних засобів, проаналізувати їх відтворення.

Завдання 2.

Визначити ефективність використання основних виробничих фондів с.-г. призначення (табл. 5).

Норма прибутку (НП) – відношення чистого прибутку до середньорічної вартості основних і оборотних засобів.

Таблиця 5

Ефективність використання основних виробничих засобів

Показники	20__	20__	20__ в % до 20__
Продуктивність основного капіталу, грн.			
Капіталомісткість, грн.			
Норма прибутку, %			
Виручка від реалізації продукції, тис грн.			
Припадає оборотних виробничих фондів на 100 грн. основних, грн.			

Висновки:

Розібрати ситуацію на базі даних таблиці 5:

- проаналізувати продуктивність основного капіталу;
- розрахувати, скільки недоодержано продукції за рахунок зниження продуктивність основного капіталу;
- показати шляхи забезпечення росту продуктивність основного капіталу.

Завдання 3.

Визначити фондооснащеність і співвідношення між оборотними і основними фондами, а також показники ефективності використання оборотного капіталу (табл. 6).

Фондооснащеність виробництва оборотним капіталом визначається діленням його вартості на кінець року на площу сільськогосподарських угідь, а співвідношення між основними і оборотними фондами – як частка від ділення оборотних фондів підприємства на основні виробничі фонди.

Коефіцієнт обороту оборотного капіталу (К_о) визначається формулою:

$$K_o = \frac{T_p + B_{To} - B_{oc}}{O_k}$$

де Т_п – товарна продукція підприємства (грошова виручка від реалізації продукції);

В_{то} – вартість молодняка, переведеного в основне стадо;

В_{ос} – виручка від реалізації вибракуваного основного стада;

О_к – середньорічна вартість оборотного капіталу.

Оскільки в бухгалтерському звіті відсутні дані по В_{то} і В_{ос}, то в розрахунках можна обмежитись лише товарною продукцією.

Для поглибленого аналізу швидкості обороту оборотного капіталу доцільно розрахувати коефіцієнт обороту лише оборотних фондів (К_{о.ф.}) за формулою:

$$K_{o.f.} = \frac{MB}{(OO_f + \Phi_{ok}) : 2}$$

де МВ – матеріальні витрати;

Офп і Фок – відповідно вартість оборотних фондів на початок і на кінець року (сума кодів 100-140).

Коефіцієнт завантаженості визначається як зворотний показник коефіцієнту обороту, а період одного обороту – діленням кількості днів у році на коефіцієнт обороту.

Щоб розрахувати відносне вивільнення (залучення) оборотного капіталу (Вв) через зміну коефіцієнта обороту, можна користатися формулою

$$Вв = \frac{\bar{Ок}}{365} \left(\frac{365}{K_{00}} - \frac{365}{K_{01}} \right) = O_0 \cdot \Delta D$$

де K_{00} і K_{01} – коефіцієнт обороту оборотного капіталу відповідно у базовому і звітному роках;

Д – кількість днів зменшення (збільшення) тривалості одного обороту;

O_0 – одинденний оборот оборотних засобів.

Фондовіддача оборотних засобів (оборотних активів) визначається діленням вартості валової продукції в базових цінах 2015 р. на середньорічну вартість цього ресурсу (Ок).

Показник матеріаловіддачі розраховується діленням вказаної валової продукції на матеріальні витрати. Зворотнім показником матеріаловіддачі є матеріаломісткість виробництва.

Таблиця 6

Ефективність використання оборотного капіталу

Показники	20__	20__	20__ в % до 20__
Фондооснащеність виробництва оборотним капіталом			
Співвідношення між основними і оборотними фондами			
Коефіцієнт обороту оборотних фондів			
Коефіцієнт завантаженості			
Тривалість одного обороту			
Відносне вивільнення (залучення) оборотного капіталу			
Фондовіддача оборотних засобів, грн.			
Матеріаловіддача, грн.			
Матеріаломісткість, грн.			

Висновки:

ТЕМА 4. КАПІТАЛЬНІ ВКЛАДЕННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЇ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкт підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект.

В масштабах держави пріоритетними для інвестицій є ті галузі та виробництва, яким притаманний істотний мультиплікативний ефект. Завдяки такому ефекту розвиток указаних галузей справляє позитивний вплив на економічне зростання суміжних галузей і виробництв. До галузей з мультиплікативним ефектом відносять сільське господарство, а також інші галузі АПК.

Капітальні вкладення – це кошти, які використовуються на придбання і будівництво нових, а також реконструкцію діючих тільки основних фондів.

Завдання 1.

Визначити економічну ефективність капітальних вкладень від реконструкції діючого підприємства або будівництва нового (табл. 7).

Таблиця 7

Економічна ефективність капітальних вкладень

Показники	Діюче підприємство		Нове підприємство
	до реконструкції	після реконструкції	
Річний обсяг випуску продукції, шт.	10000	29000	18000
Собівартість одиниці продукції, грн.	200	195	180
Ціна одиниці продукції, грн.	245	245	245
Капітальні вкладення, грн.	-	58000	80100
Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень			

Нормативний коефіцієнт ефективності інвестицій 0,15.

Завдання 2.

На основі оцінки майбутньої вартості грошей визначити, чи буде підприємство мати достатньо власних коштів для закупівлі через чотири роки нового комплексу вартістю 500 тис. грн., чи йому доведеться брати кредит.

Вихідна інформація: З метою нагромадження коштів підприємство поклало на депозит 140 тис. грн. під 10% річних. Щорічно підприємство в змозі виділити 50 тис. грн. із поточних доходів для нагромадження коштів з метою майбутніх інвестицій. Перший внесок воно спроможне зробити на початку другого року, другий – на початку третього і т.д.

Методика виконання: майбутня вартість грошей (МВГ) визначається за формулою:

$$\text{МВГ} = \text{ПВГ} \times (1 + i)^n$$

Де – ПВГ – поточна вартість грошей;

i – банківська процентна ставка;

n – період, за який визначається вартість грошей.

Для суми грошей, що покладена на початку звітного періоду, $n = 4$ роки, що на початку другого періоду $n = 3$, на початку третього періоду – $n = 2$, четвертого періоду – $n = 1$.

Визначену майбутню вартість грошей за всі періоди підсумовують і, таким чином, обчислюють, яку суму вільних грошей матиме підприємство на кінець четвертого року.

Відповідь: 1) підприємству не потрібен кредит;

2) підприємству потрібен кредит на суму, тис. грн.:

ТЕМА 5. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА І СОБІВАРТІСТЬ ПРОДУКЦІЇ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Собівартість товарної риби, що вирощується в ставках та інших водоймах, складається із витрат на зариблення водоймищ (включаючи вартість мальків), витрат на вирощування та вилов риби.

В спеціалізованих підприємствах з повносистемним рибним господарством (включаючи риборозведення) визначається собівартість 1 тис. мальків шляхом ділення суми витрат на утримання плідників, що знаходяться протягом року в маточниках і нерестових ставках, на кількість мальків, пересаджених з нерестових ставків. Собівартість одного центнера цьоголіток визначається діленням загальної вартості мальків та витрат на вирощування риборозсадницького матеріалу (цьоголіток) на кількість центнерів обчисленої продукції. При цьому середня маса цьоголітки приймається за 30 грамів.

Вартість цьоголіток, що залишилися в ставках-зимівниках, розглядається як витрати на незавершене виробництво, що переходить на майбутній рік. До витрат на утримання вигульних ставків включається вартість випущених цьоголіток і витрати на їх вирощування до вилову і реалізації. Собівартість центнера товарної

риби визначається діленням всіх витрат на її вирощування на кількість одержаної товарної риби.

У риболовецьких підприємствах визначається собівартість одного центнера валової риби, що складається із витрат на виловлення, транспортування та підготовки її до зберігання (охолодження, підмороження та підсолання риби) та на утримання суден і флоту, а також засобів виловлення. Витрати суден і флоту, які виконують функції транспортних або пошукових, враховуються в загальних транспортних витратах.

Крім того, розраховується собівартість тонни готової рибопродукції, яка включає в себе вартість сирцю або мороженого напівфабрикату та витрати на обробку, починаючи з операцій приймання риби до випуску готової продукції.

Витрати це зменшення активів, або як збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

На основі класифікації витрат залежно від характеру зв'язку витрат виробництва з обсягом виробництва поділяють на постійні і змінні, що важливо при пошуку точки беззбитковості виробництва продукції.

Постійні – це такі витрати, які не залежать від масштабів виробництва.

В рослинництві до постійних витрат відносять: амортизацію основних фондів; орендну плату за використання ресурсів; земельний податок; заробітну плату постійних працівників; страхові платежі; загально виробничі витрати.

Змінні – це такі витрати, які залежать від масштабів виробництва продукції.

Для правильного визначення показників собівартості важливо знати послідовність і методи розрахунку собівартості сільськогосподарської продукції.

Завдання 1. Визначте структуру витрат в 2020 р та 2021 р.

Таблиця 8

Склад та структура витрат вирощування аквакультури

Стаття витрат	20__		20__	
	тис. грн	%	тис. грн	%
1. Собівартість реалізованої продукції, у т.ч. витрати на				
сировину і основні матеріали				
з них корми				
паливо і електроенергію				
оплату праці				
відрахування на соціальні заходи				
амортизацію основних засобів				
інші витрати				

послуги сторонніх організацій				
2. Адміністративні витрати в т.ч.:				
витрати, пов'язані з використанням службових автомобілів				
витрати на оплату праці				
витрати на соціальні заходи				
витрати на відрядження				
витрати на зв'язок				
амортизація основних засобів				
утримання основних засобів				
інші адмінвитрати				
3. Витрати на збут				
4. Інші операційні витрати				
у т.ч. лікарняні, премії				
5. Інші витрати				
у т.ч. допомоги, утримання				
Всього витрат				

Висновки:

Завдання 2. За даними таблиці 1 заповнити статті витрат (табл. 9)

Таблиця 9

Динаміка складу та структури витрат

Стаття витрат	2020		2021		2019 в % до 2017
	тис. грн	%	тис. грн	%	
1. Собівартість реалізованої продукції					
2. Адміністративні витрати					
3. Витрати на збут					
4. Інші операційні витрати					
5. Інші витрати					
Всього витрат					

Висновки:

Короп			60	5				
Товстолобик			15	5				

Розраховуємо повну собівартість одиниці продукції (поділити суму повних витрат на продуктивність). Визначаємо витрати на одинцю продукції з урахуванням нормативного й мінімального рівня рентабельності. Перший з цих показників буде бажана для продавця ціна пропозиції, а другий – мінімальна ціна, за якою товаровиробник продає свою продукцію, відшкодовуючи витрати.

Завдання 2. Визначте фінансові результати господарської діяльності, проаналізуйте їх динаміку і зробіть висновки. (результати розрахунків внесіть у табл. 11).

Вихідні дані. В 2020 р. господарство реалізувало продукції тваринництва на суму 6918,5 тис. грн., в т.ч. продукції рибицтва на суму 684 тис. грн. Собівартість продукції рибицтва складає 546,8 тис. грн., що складає 10,7% від загальної суми витрат. Дохід від операційної оренди активів 420 тис. грн., витрати на утримання адміністрації – 401 тис. грн., витрати на рекламу – 89 тис. грн., інші операційні витрати – 101 тис. грн. Підприємство поклало на депозит 500 тис. грн. на 8 місяців під 12% річних. Інші витрати – 11 тис. грн. (ПДВ - 20%, податок на прибуток від звичайної діяльності – 18%).

В 2021 р. господарство реалізувало продукції тваринництва на суму 8014,5 тис. грн. Собівартість реалізованої продукції – 7265 тис. грн. Дохід від операційної оренди активів 508 тис. грн., витрати на утримання адміністрації – 431 тис. грн., витрати на рекламу – 94 тис. грн., інші операційні витрати – 89 тис. грн. Підприємство поклало на депозит 300 тис. грн. на 7 місяців під 11,5% річних. Інші витрати – 11 тис. грн. (ПДВ - 20%, податок на прибуток від звичайної діяльності – 18%).

Таблиця 11

Фінансові результати господарської діяльності

Показник	20__ р.	20__ р.	Відхилення 20__ до 20__ рр..	
			+/-	%
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції				
2. Податок на додану вартість				
3. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції				
4. Собівартість реалізованої продукції				

5. Валовий прибуток				
6. Інші операційні доходи				
7. Адміністративні витрати				
8. Витрати на збут				
9. Інші операційні витрати				
10. Фінансовий результат від операційної діяльності				
11. Інші фінансові доходи				
12. Інші витрати				
13. Фінансовий результат від звичайної діяльності				
14. Чистий прибуток				

Висновки:

Завдання 3. Проаналізуйте динаміку фінансового результату вирощування товарної риби (розрахунки провести в табл. 11). Зробіть висновки.

Вихідні дані. В 2019 р. собівартість 1 кг товарної риби складає 13,45 грн., середня ціна реалізації 1 кг товарної риби – 19,54 грн., в 2020 і 2021 рр. середня ціна реалізації товарної риби зростає на 25% щорічно, а собівартість в 2020 р. – 14,96 грн., в 2021 р. – 16 грн. Обсяг реалізації товарної риби в 2019 р. – 2021 р. наведено в табл. 12.

Таблиця 12

Вилов товарної риби

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Площа става, га	797	797	831
Виловлено коропа з 1 га, кг	356	568	399
Виловлено толстолобика з 1 га, кг	274	230	328
Виловлено іншої риби з 1 га, кг	-	12	55
Всього виловлено риби, кг			

Таблиця 13

Динаміка фінансового результату вирощування товарної риби

Показники	20__ р.	20__ р.	20__ р.	20_ р. У % до 20__ р.
-----------	---------	---------	---------	-----------------------

Собівартість, всього, тис. грн.				
Виручка від реалізації продукції, всього, тис. грн.				
Фінансовий результат (прибуток, збиток) всього, тис. грн.				

Висновки:

ТЕМА 7. ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РИБОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Завдання 1. Визначити економічну ефективність виробництва продукції рибництва (табл. 14).

Вихідні дані. В 2018 р. собівартість 1 кг товарної риби складає 13,45 грн., середня ціна реалізації 1 кг товарної риби – 19,54 грн., в 2019 і 2020 рр. середня ціна реалізації товарної риби зростає на 25% щорічно, а собівартість в 2019 р. – 14,96 грн., в 2020 р. – 16 грн. Обсяг виробництва риби в 2018 р. - 2020 р. наведено в табл. 19.

Таблиця 14

Виллов риби

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.
Площа става, га	797	797	831
Вилловлено коропа з 1 га, кг	356	568	399
Вилловлено толстолобика з 1 га, кг	274	230	328
Вилловлено іншої риби з 1 га, кг	-	12	55
Всього вилловлено риби, кг			
Рівень товарності*, %	95	93	96

* Рівень товарності=обсяг реалізованої продукції/загальний обсяг виробництва

Таблиця 15

Економічна ефективність виробництва товарної риби

Показники	20__	20__	20__	20__ в % до 20__
-----------	------	------	------	---------------------

Реалізовано товарної риби, ц				
Собівартість товарної риби, всього, тис. грн.				
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.				
Прибуток (збиток), всього, тис. грн.				
Собівартість 1 ц, грн.				
Ціна реалізації 1 ц, грн.				
Прибуток на 1 ц, грн.				
Прибуток з 1га, грн.				
Рівень рентабельності (збитковості), %				
Рентабельність продажу, %				

Висновки:

Завдання 2. Визначити економічну ефективність господарської діяльності підприємства (табл. 15).

Вихідні дані: Господарство вирощує сільськогосподарську продукцію, в тому числі займається рибництвом. Результати роботи за 2018-2020 р. приведені в табл. 22. Дані стосовно галузі рибництва в табл. 14.

Таблиця 16

Результати роботи за 2018-2020 р.

Показник	2018	2019	2020
Середньорічна вартість основних засобів, тис. Грн	22490	20745,5	19509
Середньорічна вартість оборотних засобів, тис. Грн	30% вартості основного капіталу	30% вартості основного капіталу	30% вартості основного капіталу
Площа с.-г. угідь, га	1300	1300	1300
Виручка від реалізації: - іншої продукції, тис. грн.	2651	2413	1894
- рибництва			
Виручка, всього, тис. грн.			
Собівартість реалізації: - іншої продукції, тис. грн.	2001	1986	1815
- рибництва			
Собівартість, всього, тис. грн.			

Таблиця 17

Економічна ефективність господарської діяльності підприємства

Показники	20__	20__	20__	20__ в % до 20__
Собівартість реалізованої продукції, всього, тис. грн.				
Виручка від реалізації продукції, тис. грн.				
Прибуток (збиток), всього, тис. грн.				
Рівень рентабельності (збитковості), %				
Норма прибутку, %				
Маса прибутку, грн./га				
Рентабельність продажу, %				

Висновки:

Завдання 2.

Визначити показники рентабельності:

1) в цілому по підприємству: рівень рентабельності, норму прибутку і приведену до одиниці площі масу прибутку;

2) окремо по рослинництву і тваринництву: рівень рентабельності, приведену масу прибутку;

3) визначити рентабельність продажу продукції по господарству, а також продукції рослинництва і тваринництва.

Одержані показники звести в табл. 18.

Таблиця 18

Показники рентабельності і маси прибутку по підприємству

Показники	20__	20__	20__ у % до 20__
По підприємству : рівень рентабельності , %			
норма прибутку, %			
рентабельність продажу, %			
приведена на 1га с.-г. угідь маса прибутку, грн.			
Рослинництво			
рівень рентабельності, %			
рентабельність продажу продукції рослинництва			
маса прибутку на 1 га ріллі. грн.			
Тваринництво			
рівень рентабельності (збитковості), %			
рентабельність продажу, %			
маса прибутку (збитку) на 1 га с.-г. угідь, грн.			

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про власність” //Нове законодавство України. Випуск 2. –К.,1992.
2. Закон України “ Про господарські товариства”// Нове законодавство України. Випуск 3. – К., 1993.
3. Закон України “Про банкрутство” // Нове законодавство України. Випуск 4. К ., 1993.
4. Закон України “Про фермерське господарство” // Державний вісник України. – 2003. - №14. – С.23-28
5. Закон України “Про інвестиції” // Голос України . – 1992. – 21 листопада. - № 226.
6. Закон України “Про оренду землі” // Урядовий кур’єр .- 1998. – 22 жовтня. - №203-24.
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 1995р №231 “Про методику грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів” // Урядовий кур’єр . – 1995. – 4 квітня. - №50.
8. Гринжевський М. Інтенсифікація виробництва продукції аквакультури у внутрішніх водоймах України. –К.: 2013, 456 с.
9. Вдовенко Н., Давиденко Н. Фінансова діяльність рибогосподарських підприємств. – К: 2015, 538 с.
10. Вдовенко Н. М. Економіка рибогосподарських підприємств: [підручник]. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017, 212 с.
11. Аграрна економіка: Підручник /За ред. Д.К. Семенди та О.І. Здоровцова. – Умань, 2005 – 318 с.
12. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. — К.: КНЕУ, 2015.- 624 с.
13. Андрійчук В.Г. Економіка аграрного підприємства. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисциплін. – к.: КНЕУ, 2000. – 355 с.
14. Бойчук І.М. Економіка підприємства. Навч. Посіб.-к.: Атака.- 2007.- 528 с.
15. Верхоглядова Н.І., Ядранський Д.М., Іванникова Н.А. Економіка підприємства. Навчальний посібник – К.: „ВД „Професіонал”, 2008. – 384 с.
16. Дієсперов В.С. Економіка сільськогосподарської праці. – К.: ІАЕ УААН, 2004. – 488 с.
17. Коваленко Ю.С. Сільськогосподарське підприємство в ринковому середовищі.—к.: ІАЕ УААН, 2000. – 200 с.
18. Новітнє земельне законодавство / За ред. П.П. Пастушенко. Упорядник Є.С. Бердніков /. – Х.: ТОВ “Одісей”, 2003.- 672 с.
19. Саблук П.Т. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого і погляд в майбутнє. – к.: ІАЕ УААН, 2001. – т. 1. 430 с.; - т. 2. 481 с.; т.3. 485 с.

20. Ситник В.П. Трансформація АПК України в ринкові умови. К.: ІАЕ УААН, 2002. – 518 с.